

01

JUN ■ SAT

Week - 22 ■ (53-23)

June 2024

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
30						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

U.G. 6th Semester - 2023

Date - 23/06/2025

Sanskrit Honours, SANH-DSE-T-03

Boalía

नाट्यतत्त्व !

1. (i) कीदृशः कविः बहुरूपः स्यात्काव्यम्?

Ans:- बहुरूपः बहुधातुः अमृतः कविः काव्य-
- विविधः कविः । पारिभाषिकः कविः सत्तम
साधनम् । बहुरूपः कविः । मन्त्रात्मकः प्रबलः
ईश्वरः निर्मातव्यम् । अत्र वृत्तान्तः
दशदशकः अमृतः अमृतः । उक्तं वरिः

आत्मनः कविः अमृतः दशकनिमित्तम् । (B.N. Publication P. 14-15)

(ii) वक्रविष्टिः नाम लिख्यम् ।

Ans:- वक्रविष्टिः नाम लिख्यम् । 'अमृतमृतम्'
विष्टिः । [श्रीकृष्णवक्तव्यम्, P. 305]

(iii) वृत्तान्तः कविः? एकनामः पत्रिकान्तः?

Ans:- वृत्तान्तः आत्मनः विष्टिः । यथा -
विष्टिः, बहुरूपः अमृतः अमृतः ।

SUN 02 2 विष्टिवृत्तान्तः देवविष्टिना विष्टिकर्मना
पत्रिकान्तः । P. 7. [B.N. Publication]

(iv) दशकान्तदिना ईश्वरः कविः? उन्निख्यम् ।

Ans:- दशकान्तदिना ईश्वरः विष्टिः ।
यथा आत्मनः आत्मनः । आत्मनः
ईश्वरः अमृतः विष्टिः पत्रिकान्तदिना ।
[अमृतम्, P. 65, 68]

You change your life by changing your heart. - Max Lucado

Notes

Appointment

Meeting

2024

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

(i) किं नाम नाट्यम् ? किं चास्ति नृत्यम् ?

Ans: अवश्यायकृतिः नाट्यम् । चाटिकोत्तिकसात्रिकार्य-
- कृपणं च विनादिनायन कामनिबद्धाद्वादनायका-
- दीनाम् अवश्यायकारः नाट्यम् ।

नृत्यं तालनम्राश्रयम् । तालः = चक्रपुटोदिः ।

नर्तकः = द्रुतादिः । अदिनम्राश्रयः तालनम्राश्रय-
- निर्देशः अत्र अश्वविज्ञानः नृत्यम् ।

[निरूपक, अनिलकुमार, P. 61]

(vi) आश्रयिकतायाम् (का नाम श्रुतः ?) का वा अलम् ?

Ans: - आश्रयिकतायाम् श्रुत्या नाम अवशयः ।

अत्र अलम् : नाम श्रुति । [नाट्यशास्त्र, P. 134]

(vii) दशकृपाक टावलकृतं किमस्ति ?

Ans: - दशकृपाक टावलकृतं टावलकृतं दशम्
धनश्रुतम् - 'श्रुतदुःखादिकटावटोवश्रुत-
- टावलम्' इति । [P. 76, आचार्य अमरनाथ]

(viii) आश्रयिकता किमस्ति लक्षणं धनश्रुतनिर्णयम् ?

Ans: - आश्रयिकता लक्षणं धनश्रुतनिर्णयं मया -

" उद्भूतकृपाज्जावश्रुतः कललाटाय दृष्टम् " इति ।

[निरूपक, 4/20]

नाट्ये अद्भुतकललाटाय (कवलम् उद्भूतकृपा आश्रय इति
लक्षणार्थः । [निरूपक, अथम एकादश, 20]

(ix) कक्षावः अनुकूलनायकः ?

Ans: - अनुकूलनायकः । मया देवदत्तः

उद्भूतकृपाज्जावश्रुतः अनुकूलनायकः

The greatest obstacle to discovery is not ignorance- it is the illusion of knowledge. - Daniel J. Boorstin

04

JUN ■ TUE

Week - 23 (156-280)

June 2024

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
30						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

তম্য ঐতিহাসিকতত্ত্বাদি। [দশকপক ২/৭]

(x) ধনঞ্জয়কামিতম্ অপবাহিতলক্ষণং কিমস্তি?

Ans: "বহুত্বং কথ্যতে ইত্যম্ পদ্যবৃত্তাপবাহিতম্"
ইতি ধনঞ্জয়কামিতম্ অপবাহিতলক্ষণম্।
বহুত্বম্ অস্বাভিকৃতপাদপাদীঃ পদ্যবৃত্ত
স্বাভিকৃতজ্ঞানেন অহ গোপনে আলাপঃ এ
অপবাহিতম্ ইতি কথ্যতে।

[দশকপক, 1/66, পদ্যবৃত্ত = নিছল কিত্ত]

(xi) ধনঞ্জয়দিশা 'বসান্ ভবয়ান্ ভবঃ' - ইত্যনেন
কিং বুধ্যতে?

Ans: "বসান্ ভবয়ান্ ভবঃ" ইত্যনেন ~~এককম্~~
অদ্বিতীয় কাব্য চ স্ববর্তমানস্য ভবশব্দস্য
অবৃত্তিনিমিত্তং কথ্যতে। স্ব স্বভাবাদিক্রিয়ান্
ভবঃ ভবয়তি ইত্যতঃ ভবশব্দস্য এবং ব্যুৎপত্তিঃ।

[দশকপক, 4/4, P. 76]

(xii) কস্তাব্য অনুভবঃ? কিমুতঃ অতি যুতিচাষিতব্যঃ?

Ans: "অনুভবো বিকারস্তু ভবয়ং সূচনাত্মকঃ"
ইতি ধনঞ্জয়স্য মতম্। স্বাভিকৃত্যান্
অনুভবমুতঃ সামাজিকান্ অস্বাভিকৃত্যান্
অস্বাভিকৃত্যকর্তৃকাদমঃ বসনোপকারিণঃ
অনুভবঃ।

With self-discipline almost anything is possible. - Theodore Roosevelt

14202

Notes

Appointment

Meeting

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ଗୁଡ଼ିଚାବିଜାୟା: ଅମ୍ଳାଞ୍ଜଳିଃ । [ଦଶକ୍ରମକ, 4/3, P. 73].

(Xii) ପ୍ରାକ୍ଷୀନଢେ଼କାୟା: ଲକ୍ଷନଂ ଲିଖ୍ୟତମଂ ।

Ans: - "ଆମନ୍ତ୍ରଣାଦ୍ୱାରା ଶୁଦ୍ଧା ପ୍ରାକ୍ଷୀନଢେ଼କା" ଇତି
ଧନଞ୍ଜୟଢେ଼ନିତମଂ । ଛିନ୍ନାୟା ନାୟକାୟା ଆମିନ୍ତ୍ରାୟା
ଯା ଶୁଦ୍ଧା ଉପନା, ଆମିନ୍ତ୍ରାୟା ପ୍ରାକ୍ଷୀନଢେ଼କା ।
[ଦଶକ୍ରମକ, 2/24]

(Xiv) ଚୂଳିକାୟା: ଦଶକ୍ରମକଦର୍ଶିତଂ ଲକ୍ଷନଂ ଢେ଼ନିତମଂ ।

Ans: ଚୂଳିକାୟା: ଦଶକ୍ରମକଦର୍ଶିତଂ ଲକ୍ଷନଂ ଯଥା -
"ଅତୁର୍ଜବନିକାୟାଂ ଚୂଳିକାୟାଂ ସୂଚନା" ଇତି ।
ତେନାୟା ପାତ୍ରନାୟା ସୂଚନା ନାୟା ଚୂଳିକା ଇତି
ଉପାୟଃ ।
[ଦଶକ୍ରମକ, 1/61, P. 140]

(Xv) ଆଧୁନିକବ୍ରହ୍ମକ୍ଷୟା ମୁଖ୍ୟଂ ଶିକ୍ଷାଂ କିମସ୍ତି?

Ans: - ଆଧୁନିକବ୍ରହ୍ମକ୍ଷୟା ବିଜ୍ଞାନସମୁଦ୍ଧିସ୍ୱାବହାରେନ
ଶାନ୍ତିଆହୁକ୍ଷୟାଂ ସୁକ୍ଷ୍ମ ବ୍ୟବହାରେ । ଉତ୍ତମାନାୟା:
ଆଲୋକସଞ୍ଜୟା: ବ୍ୟବହାର ଉଚିତ୍ କ୍ରିୟାରେ ।
ଶୀତତାମାୟା ନିୟନ୍ତ୍ରିତାୟା ଉତ୍ତମାନାୟା ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା
ଉଚିତ୍ ଦୃଶ୍ୟାତେ । ବ୍ରହ୍ମକ୍ଷୟା ଆଧୁନିକସମୁଦ୍ଧି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତେ ।
[B.N. Publication, P. 167].

—x—